

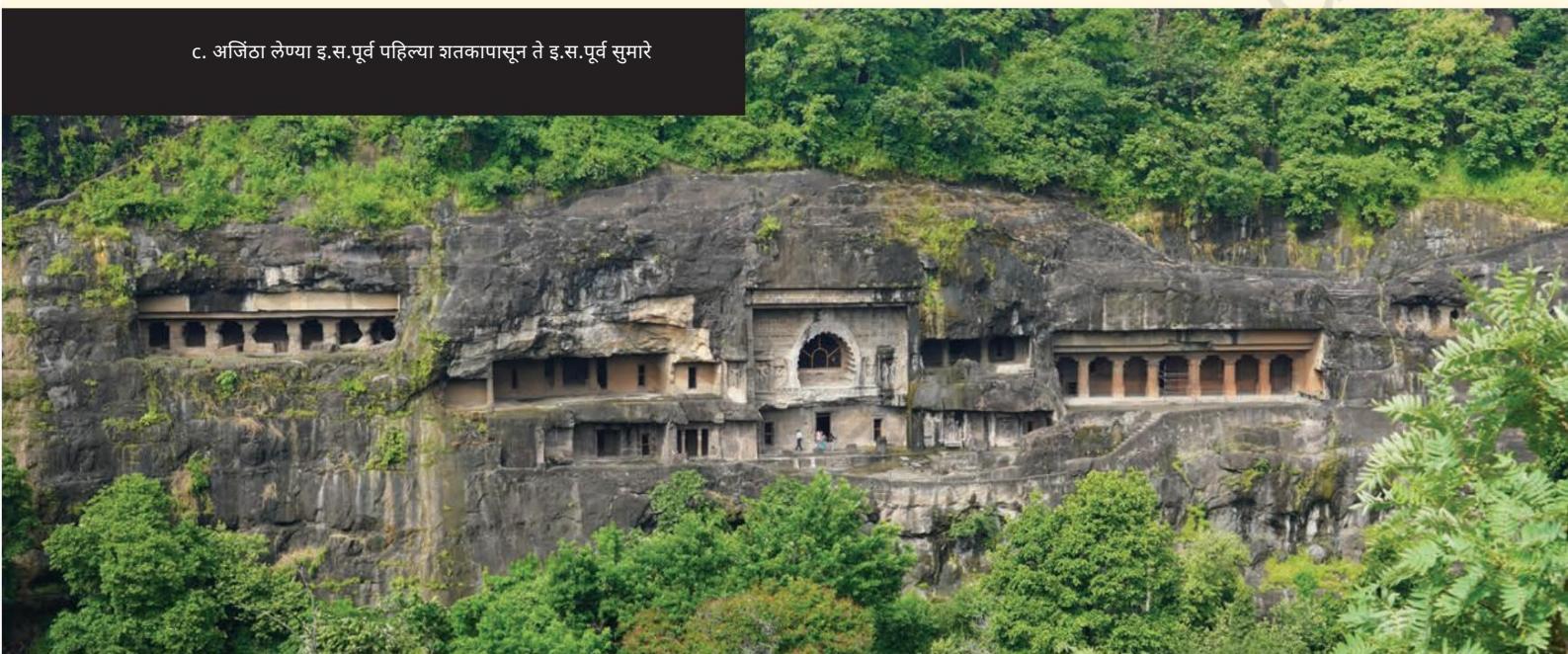
अथक सर्जनशीलतेचा युग

अय्य

शक्ती किंवा राजनयिकता वाईटाचे उच्चाटन करू शकत नाही, किंवा केवळ खुशामत नीतिमत्ता टिकवून ठेवू शकत नाही. वाईट आणि ज्ञानच खरोखर मत मजबूत करू शकतात. रुजलेले असण्याची लकड़ारी.

रघुवंशम मकलदास

c. अजिठा लेण्या इ.स.पूर्व पहिल्या शतकापासून ते इ.स.पूर्व सुमारे

मोठा

गुप्त राजवंश कोण होते? गुप्त काळ हा भारतीय इतिहासाचा मसीही काळ म्हणून ओळखला जातो.

यावेळी, उपमहापौर संभाषण करत आहेत.

होते

या काळातील काही महान खुनी
कोण होते आणि त्यांच्या कथा आज कशा प्रतिध्वनीत
होतात?

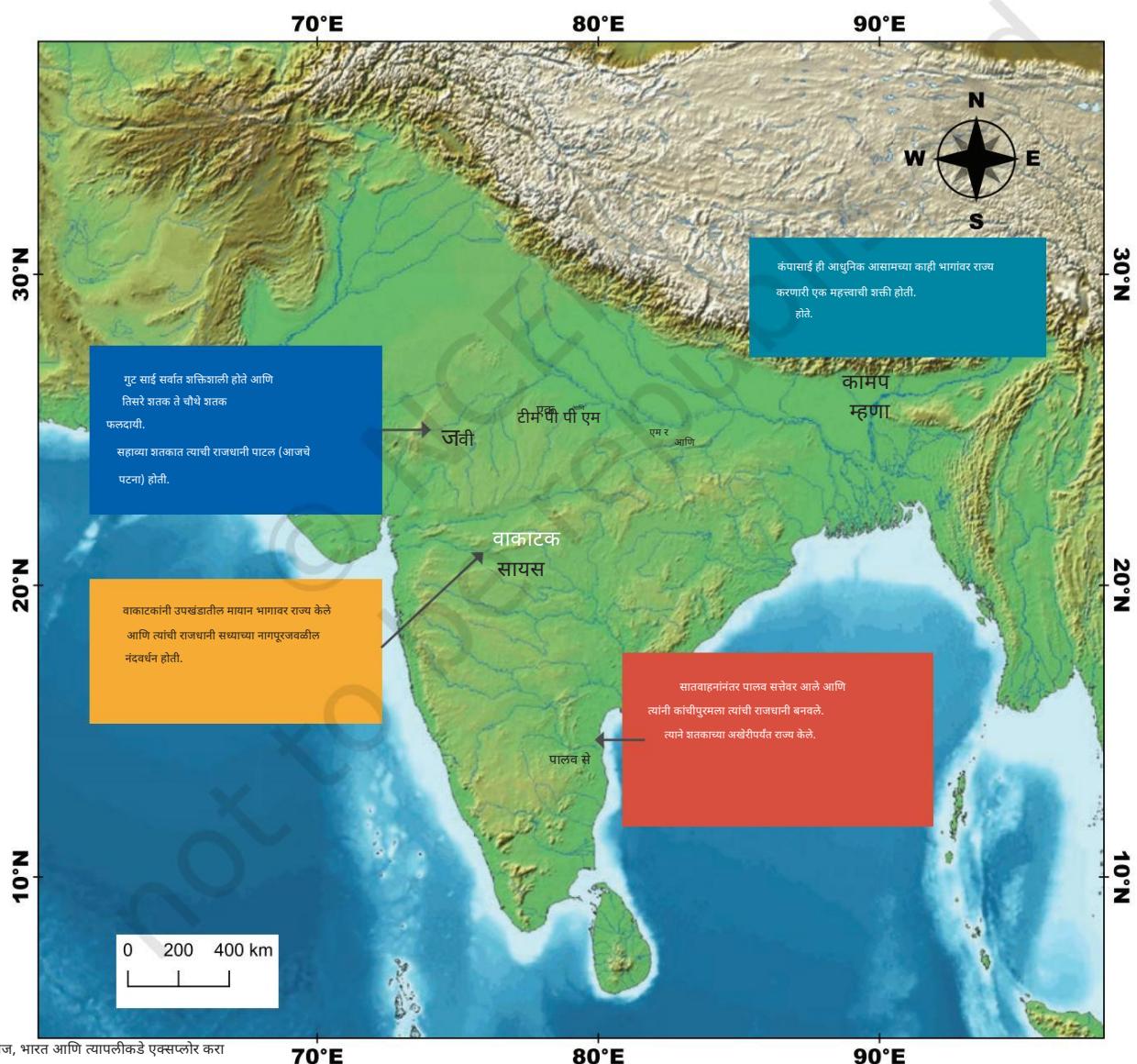
भूतकाळातीलपे गट मुगा

धुव आणि भव्य नुकतेच पनरायरहून परतले होते. त्यांनी भव्य बाजारपेठा पाहिल्या होत्या, जहाजातून एक छोटीशी सहल केली होती आणि मोती खरेदी करणाऱ्या काही रोमन व्यापार्यांना भेटले होते. आता ते पुन्हा इतिहासाचा वापर करून शतक मागे जाण्यास उत्सुक होते. ते कसे असेल, असा त्यांना प्रश्न पडला. की शहर तसेच राहील?

जर लोक आणि समाज बदलला असता तर त्यांचे काय झाले असते किंवा त्यांचे राज्य कसे असते?

नवीन साहित्य, नवीन कला असेल का? ते जाणून घेण्यासाठी उत्सुक होते आणि तिथे धावत गेले...

एफ.. तिसऱ्या ते सहाय्या शतकातील अवधंचे राजे आणि रॉय.

भावशा, माझं डोकं फिरतंय. खूप सारी मते आणि कथा आहेत. मी त्या सगळ्या कशा लक्षात ठेवू?

काळजी करू नका, आपण काय घडत आहे ते भावनिकदृष्ट्या समजून घेतले पाहिजे आणि आपण ते लक्षात ठेवू.

या काळात आपण घरी बसून भावशाळा पाहू शकतो.

चला तर मग आपल्या टाईम मशीनचा वापर करूया आणि शोधूया

भावय यांनी इतिहास घडवला आणि ते मेहरौलीचे सल्लागार संभ बनले.

ते आहे.

मी जवळच एका दूर गाईडचा आवाज ऐकला जो या स्तंभाचे महत्त्व समजावून संगत होता.

F. लोखंडी खांब, महालौलीदली

दूर गाईड दिल्लीचा हा लोखंडी खांब १०० वर्षाहून अधिक जुना आहे आणि गंजलेला असला तरी अजूनही मजबूत उभा आहे.

हा प्राचीन भारतातील उत्कृष्ट धातुकर्म कौशल्याचा पुरावा आहे.

भावशाळा जुनी आणि गंजलेली आहे. चला जाऊन पाहूया.

भवशा देखोया या सलह तम्बहम्

त्यात काहीतरी लिहिले आहे पण मी ते वाचू शकत नाही.

भावशा, मला आश्वर्य वाटते की हे कोणी बनवले असेल आणि गाईड काका याबद्दल काय म्हणतात ते ऐक्या.

अतीतकगुतटेपण्याअथ

दूर गार्ड गुप्त राजवंशाचा शासक चांग्युत तिसरा याच्या कारकिर्दीत हा सहा टन वजनाचा स्तंभ उभारण्यात आला होता. तो कदाचित उदयगर गुडा पहिल्यांदा देशात सापडली आणि काही शतकांनंतर ती दिल्लीत आणण्यात आली.

ते वानुला समर्पित होते आणि त्याच्या शिलालेखांवर राजा कौपालयाची स्तुती आहे.

हे खूप मनोरंजक आहे. आम्हाला या राजाबद्दल आणि त्याच्या सावलीबद्दल अधिक जाणून घ्यायचे आहे.

चला साईरच्या इतिहासातील हा रोमांचक प्रवास सुरु करूया.

इकणे

कल्पना करा की जर तुम्ही सायकल वर्षभर पावसात बाहेर सोडली तर ती लवकरच गंजू लागेल.

तरीही उघड्या आकाशाखाली उभा असलेला हा प्राचीन स्तंभ आजही शाळूत आहे.

गृष्ठ उलगडण्याचा प्रयत्न करताना, त्याला वाटते की ते त्यात वापरल्या जाणाऱ्या विशेष लोखंडामुळे आहे.

आणि हवेतील ऑक्सिजनमुळे लोखंडाच्या पृष्ठभागावर एक अद्वितीय पातळ धर तयार होतो जो त्याला गंजण्यापासून बाचवतो.

आहे.

तिसऱ्या शतकापर्यंत, **कुशाण** राजवंशाने सायजो शहरावर आपले राज्य स्थापित केले होते आणि

आणि उपर्यामा प्रसार कमकुवत होऊ लागला.

नवीन रायच्या उदयाने एकीकरणाच्या एका नवीन युगाची सुरुवात केली आणि या मंचावर गुट राजवंश हा नवीन अभिनेता होता.

गुढुकूपाच्या उत्पत्तीबद्दल मतभेद आहेत. तथापि, असे मानले जाते की ते सध्याच्या उत्तर प्रदेशाचे वंशज होते.

निअर एक प्रेमळ शासक म्हणून उदयास आले. कालांतराने, ते ठळकपणे उदयास आले आणि एक शक्तिशाली उपस्थिती प्राप्त केली.

भारतीय इतिहासात गुप्त काळ उल्लेखनीय मानला जातो आणि तो अनेक महत्त्वाच्या घडामोर्डींसाठी ओळखला जातो.

विशेषत: चांगुटियाच्या काळात स्थापत्य आणि हस्तकला कला भरभराटीला आली आणि हा वारसा आजही चालू आहे.

देवील सुरु आहे.

डाळी येथील लोखंडी खांबावरील शिलालेखात मंच नावाच्या एका राजाचा उल्लेख आहे जो चांगुट तिसरा राजवंशातील चांगुट तिसरा मौर्य राजवंशाशी ओळखला जाऊ शकतो ज्याच्याशी आपण आधी भेटलो आहोत. चांगुट तिसरा, ज्याला जाह्नमादय असेही म्हणतात, तो गुप्त राजवंशातील शासकांपैकी एक होता. तो वेणू आणि त्याच्या वाहनाचा मुलगा होता.

गड का चहा: अनेक शिलालेखांवर दिसते.

चुकणे

तुम्ही चगुती III च्या नावाने II पाहिले आहे का?

इतिहासकारांनी ही संख्या जोडली कारण दुसरी घटना घडली.

त्यांच्या आधी, चांगुट हे त्यांचे आजोबा होते. त्यांच्या आजोबांच्या नावावरून पहिल्या मुलाचे नाव ठेवण्याची ही परंपरा अजूनही काही भारतीय कुटुंबांमध्ये प्रचलित आहे. चांगुट थाम म्हणून ओळखले जाणारे त्यांनी गुट राजवंशाच्या सुरवातीच्या विकासात महत्त्वाची भूमिका बजावली. त्यांना त्यांच्या शक्तिशाली आणि धोरणात्मक युतीसाठी आठवले जाते ज्यामुळे त्यांना त्यांची शक्ती मजबूत करण्यात आणि एक मजबूत राजवंश राखण्यात मदत झाली.

छ.. राजा चांगुट थाम आणि त्यांची पत्नी कुमारदेवी हे कटवीरवाला जंगलाच्या मागील बाजूस आहेत.
बैथाई देवीचे नाव लमी असे आहे.

योग राजा यज्ञशत्यागराज मध्ये

चांगुट III च्या पाटा समुगुटची स्तुती करणारा एक संतभ शिलालेख.

शिलालेखाचे लेखक, दरबारी कवी हर्वेन यांच्या मते, राजा कामावकचा धारणी बंधारा बांधून पृथ्वीला एकात्म करण्याचा हेतू होता. यासाठी त्याने अनेक युद्धे लढली आणि अनेक राजांना पराभूत केले.

अतीतकगुतटेपयुगअथ

क.. हर्षेण लिहिलेला शिलालेख

विचार करा.

तुमच्या मते, राजाने त्याच्या कामगिरीची नोंद दगडी शिलालेखात करणे पसंत केले.

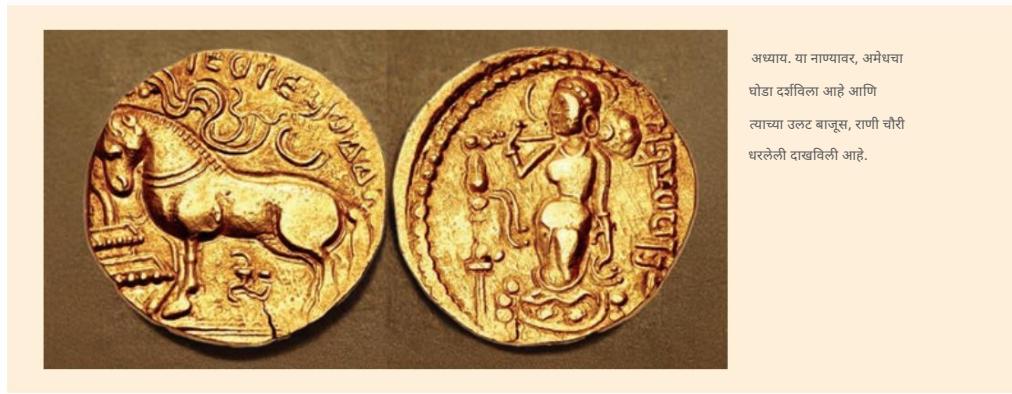
च.. बसून समुगुतवेना खेळत प्रभाग मादवी लमी

चला लक्षात ठेवूया

महत्त्वाकांक्षी राजे कधीकधी शक्तिशाली शत्रू बनवण्यास आणि भविष्यासाठी वारसा सोडण्यास असमर्थ असतात.
यकरतेथे।

आकृतीमध्ये दाखवल्याप्रमाणे एक खास केक बनवून या महत्त्वाच्या घटनेचे स्मरण करण्यात आले.

अध्याय, या नाण्यावर, अमेधचा

घोडा दक्षिणीला आहे आणि

त्याच्या उलट बाजूस, राणी चौरी

धरलेली दाखविली आहे.

काही उपयुक्त स्रोत आपल्याला शासक आणि जारीबद्दल तपशीलवार माहिती देतात. उदाहरणार्थ, वैष्णव पुराणात सांगितले आहे की
हेडलङ्गस गुट राजवंशाचे तपशील देते अनुगंगामायांगंगावेसनयाग वर्तमान यज्ञराजसकेतअयोयामगथा
ते बाहेरील आणि आजूबाजूच्या जवळजवळ सर्व गोईंवर राज्य करेल. पण त्याच्या शिखरावर, सावली आणखी पसरेल.
सध्याच्या उत्तर आणि पश्चिम भारताचा बहुतांश भाग, तसेच माया आणि पूर्व भारताचे काही भाग.

चला जाणून घेऊया

कार्य कालमयादा आणि इतिहासाचे स्रोत यांचा अध्याय १ आम्ही भूतकाळ समाजून घेण्यास मदत करणारे अनेक स्रोत सूचीबद्ध केले आहेत.

या प्रकरणात आतापर्यंत आपण ज्या सार्वजनिक स्रोतांचा उल्लेख केला आहे त्यांची यादी बनवा. प्रत्येक स्रोतातून आपण काय शिकलो?

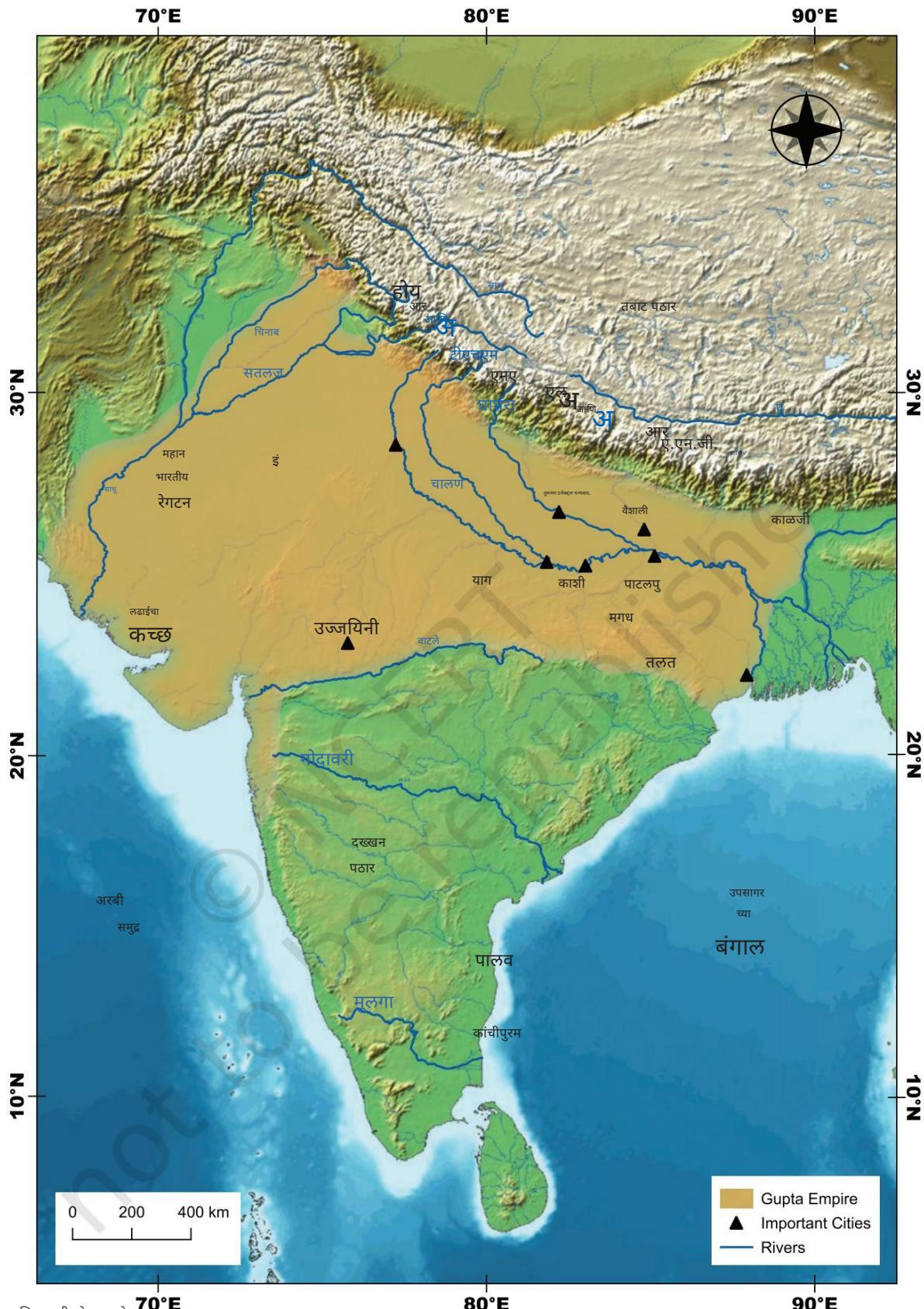
सैनिक, हत्ती, घोडे, स्वयंपाकी आणि इतर सहाय्यक कर्मचाऱ्यांची एक संपूर्ण सेना कल्पना करा, आणि ते सर्वे
राजापर्यंत अन्न पोहोचवण्यासाठी किती खर्च येईल? झाहरने करदात्याला हे सर्व व्यवस्था करण्यास सांगितले.
गेले असावेत.

चला जाणून घेऊया

भारताचा एक राजकीय नकाशा घ्या आणि गुत राजवंशाच्या ताव्यात असलेली सध्याची राज्ये आणि प्रदेश शोधा. नकाशावर या राज्यांना वर्तुळ करा आणि तुम्हाला
किती राज्ये सापडतील ते मोजा. नंतर तुमच्या मित्रांना विचारा.
तुमच्या निष्कर्षाची इतरांशी तुलना करा आणि त्यांना सर्वांचे आकडे समान आहेत की वेगळे आहेत ते पहा.

अतीतकगुतटेपयुगअथ

अध्याय. गुट राजवंशाचा अवतार. याचा अर्थ असा की वाकाटक हे गुट राजवंशाचे सहयोगी होते. गुट राजवंशाचा दावा आहे की त्यांनी पूर्वकडील काही हसनपुरे जिंकले आहेत आणि काही काळासाठी त्यांना वशही केले असावे.

गुप्त काळातील भारतीय समाजाचे प्रवासवर्णन, चिनी याई फान उरान, पाचव्या शतकाच्या सुरुवातीला प्रकाशित झाले.

भारताने काय केले? तोच चॅंडू होता.

हा दीर्घ आणि वैविध्यपूर्ण प्रवास भारतीय वनस्पती आणि प्राण्यांपासून शिकण्यासाठी आणि बौद्ध हस्तलिखिते गोळा करण्यासाठी होता.

ते त्यांना चीनला परत घेऊन जाण्यासाठी कठीण तीर्थयात्रेवर गेले.

त्यांनी संपूर्ण भारतभर प्रवास केला, तेथील संस्कृतीकृत शासनव्यवस्था आणि समाजाचे निरीक्षण केले आणि त्यांचे अनुभव आणि त्यांच्या मातृभूमीतील लोकांसाठी आणि आपल्यासाठीही त्यांचे निरीक्षण नोंदवले, कारण त्यांचे प्रवासवर्णन आजही जिवंत आहे.

खाली त्यांच्या प्रवासवर्णनातील एक उतारा आहे ज्यामध्ये त्यांनी गुप्त काळातील समाजाबद्दलचे त्यांचे निरीक्षण नोंदवले आहे.

लोक खूप समृद्ध आणि आनंदी आहेत. त्यांना त्यांच्या घरांची नोंदणी करण्याची किंवा अधिकाच्यांकडे जाण्याची गरज नाही. जे राजेशाही जमिनीची शेती करतात ते त्यांच्या धान्याचा एक भाग देतात. राजाचे अधिकारी आणि नोकर पगार घेतात. गंगेच्या मैदानातील ही शहरे सर्वांमधील ही शहरे रहिवासी श्रीमंत, समृद्ध आहेत आणि दयालूपणा आणि नीतिमत्ता आचरणात आणतात.

वैय्या कुटुंबप्रमुख म्हणजेच व्यापारी किंवा व्यावसायिक धर्मादाय संस्था आणि औषधे घरे बांधणे गरीब अनाथ आणि आजारी काळजी घेणे डॉक्टर उपचार देतात आणि शहरे श्रीमंत वैय्या वृद्ध आणि परदेशी गरजूना अन्न आणि औषध मिळते. व्यापाच्याची सुंदर घरे जीर्ण अवस्थेत आहेत.

बौसेचे रेकॉर्ड्स

ई. जे. लेग यांनी भाषांतरित केले आहे.

चला जाणून घेऊया

वरील विधानातील उतारा वाचा आणि त्यांनी वर्णन केलेल्या समाजाची प्रमुख वैशिष्ट्ये ओळखा. तुमचे निरीक्षण लिहा आणि तुमच्या मित्रांसोबत तुमच्या नोंदसची तुलना करून, तुम्हाला लक्षात येईल की प्रत्येकजण एकाच मजकुराचा किती वेगळा अर्थ लावतो. वेगवेगळ्या गोष्टी करा.

अतीतकगुतटेपण्याअथ

बहिष्कृत

कोणारी सारखे

जसेकरी

सामाजिक

किंवा सांखृतिक**गटाला नाकारण**

दया दिली गेली आहे.

या प्रकरणातील लोक

सेवी एक श्रेणी

वा का हसा

**सामाजिक
सेवा करण्यासाठी**

नन माना

जातो.

फेशियन्ससारख्या ऐतिहासिक वृत्तांतातील उतारे मौल्यवान स्रोत आहेत, परंतु ते लेखकाचा दृष्टिकोन प्रतिबिंबित करतात आणि केवळ एकाच वेळी लक्ष केंद्रित करतात.

आणि स्वतःला समाजाच्या मर्यादित वर्गापुरते मर्यादित ठेवतात. तथापि, आपण हे विसरू नव्ये की आपल्या आठवणीमध्ये, इतर

फेसन **बहिष्कृत** समजल्या जाणाऱ्या आणि शहराच्या हृदीपर्यंत मर्यादित असलेल्या चांडाळांना दिलेल्या कठोर वागणुकीचे वर्णन देखील करतात .

बाहेर राहत होते.

ज्याप्रमाणे तुम्हाला फायशियन कथेतील एखादा उतारा तुमच्या भित्रापेक्षा वेगळा समजला असेल, त्याचप्रमाणे इतिहासकाराचा उतारा देखील वेगळा समजू शकतो.

गट एकाच स्रोताचे परीक्षण करू शकतो आणि त्यातून वैगवेगळे निष्कर्ष काढू शकतो. त्यानंतर इतिहासकार इतिहासकाराला त्याचा मुद्दा स्पष्ट करण्यास सांगतो.

आणि स्रोत पाहूया.

समजून घेणे. यासाठी आपल्याला निष्कर्ष काढण्यापूर्वी अनेक कोन आणि दिशानिर्देशांचे मूल्यांकन करणे आवश्यक आहे.

तो मला मारतो.

गुप्त सावल्या

शासन आणि प्रशासन

चला अध्यायात दिलेल्या मांचे निरीक्षण करूया. तुम्हाला त्याचे वेळी कॉर्न राई एकत्र अटव माथे दिसेल, हो

त्याच्यापैकी काही जण त्याचे नियंत्रण वाढवण्यासाठी हवाई देवाणधेवाणीत गुतले असावेत.

कोतीया यांचे राजशाही कारभाराबद्दलचे विचार मी पूर्वी वाचले होते. त्यांनी राज्यकर्त्याला युती करण्याचा सल्ला दिला.

सेंटांगच्या घटकापैकी एक म्हणून .

नवीन राजे... नवीन पदव्या

गुप्त शासकांनी स्वीकारलेल्या महाराजा, राजसत आणि चक्रवर्ती यांसारख्या पदव्यांबद्दल मौल्यवान माहिती शिलालेखांवरून मिळते . या पदव्या त्यांच्या वर्चस्वाच्या

दावाचे प्रतिबिंबित करतात आणि पूर्वीच्या राजांचे प्रतीक होते .

आणि तो महाराजा सारख्या साध्या उपाधी धारण करायचा पण ती त्याच्या दर्जावर भर द्यायची .

गुप्त राज्यकर्त्यांनी त्यांच्या विशाल साम्राज्याचा विस्तार आणि बळकटीकरण करण्यासाठी राजनेत्रिक संबंध आणि युतीसह लक्षरी विजयांचा वापर केला.

गेवटचा खून वैवाहिक संबंधांमुळे झाला. याचे उत्तम उदाहरण म्हणजे भवती गुप्ता.

समाज, भारत आणि त्यापलीकडे एकसप्लोर करा

चगुता तिसरा यांचा विवाह गुटक राजवंशाच्या शेजारी असलेल्या वाकाटक राजवंशाच्या राजकुमाराशी झाला होता.

राजकुमार भयश्वकटकाच्या अकाळी मृत्युमुळे तो रायाचा **शासक बनला**. त्याच्या कारकिर्दीत तो वाकाटक आणि गुता यांच्यातील संबंध मजबूत राहिले असे ऐकले आहे.

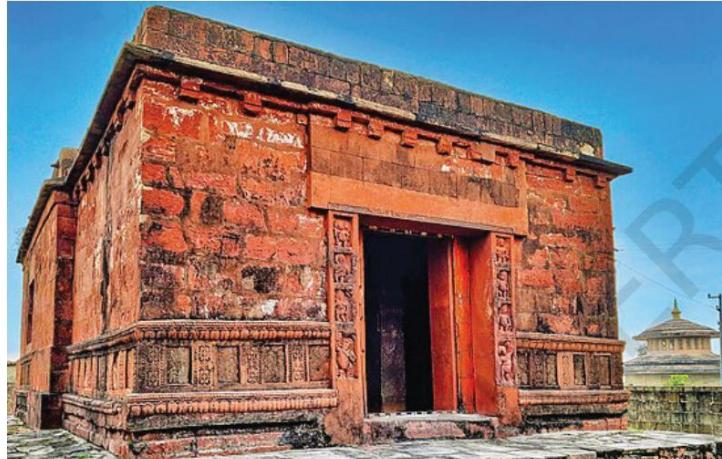
त्याच्या एका शिलालेखात उहादो राजा कामतावा उल्लेख आहे, ज्यामध्ये वाकाटक सिंहासनावर बसलेल्या त्याच्या दोन मुलांचा उल्लेख आहे.

भवती हे त्यांच्या वडिलांचे वानूकभव असल्याने, या देवतेला आणि त्यांच्या अवतारांना समर्पित सात मंदिरांच्या बांधकामाशी देखील संबंधित आहेत. यापैकी काही मंदिरे सध्याच्या महाराष्ट्रातील रामगड रामटेक टेकडगांधे आहेत.

रवचानी
एलआरए

नियत
एका राजासाठी एक राजा

मतावर निर्णय
करतो
जोपर्यंत ते तसे
करण्यास असमर्थ
आहे तोपर्यंत
ते करू शकतात.

एफ.. केवला नरसाह मंदिर, वानूच्या अवतारांपैकी एक, एकानरसाह यांना समर्पित, काही इतिहासकारांच्या मते, हे मंदिर भवती गुट कापैने बांधले होते.

मृताचे नाव भक्तरव्य होते.

चला जाणून घेऊया

भवती गुता त्यांच्या दरबारात बसलेले दृश्य पाहणे

f. त्यांच्या पोशाखांच्या तपशीलांकडे लक्ष द्या.

आजूबाजूचे लोक आणि दरबार कावा. तरीही तुम्हाला त्याचे मिळेल

तुमच्या आयुष्याबद्दल आणि काळाबद्दल तुम्ही आम्हाला काय सांगाल?

निरीक्षणांवर गटांमध्ये चर्चा करा आणि तुमचा निष्कर्ष सांगा.

जोअर करा.

अतीतकगुतटेपयेगाअथ

च.. एक कलाकार त्याच्या दरबारात बसलेल्या भवती गुप्ताची पुनर्निर्मिती करलो.

गुप्त साम्राज्यात एक सुव्यवस्थित शासन व्यवस्था होती. एकाच साम्राज्याकडून सर्वकाही नियंत्रित करण्यारेवजी, त्यांनी साम्राज्याचे विभाजन केले आणि स्थानिक शासक, पुजारी आणि सरदारांना जमीन दिली. अचूक नोंदी ठेवण्यासाठी या जमिनीच्या देणग्या दगडावर काळजीपूर्वक कोरल्या गेल्या होत्या, ज्यापैकी बरेच अलीकडे च पुरातत्वशास्त्राने शोधले आहेत.

या प्रणालीमुळे न्याय कर संकलन सुनिश्चित करण्यात मदत झाली आणि गुप्त शासकाला कार्यक्षमतेने राज्य करण्याची परवानगी मिळाली, तसेच स्थानिक नेत्याला स्वतःवर काही नियंत्रण मिळाले.

भरभराटीचा व्यवसाय

गुटख्यांच्या उत्पन्नाचा मुख्य स्रोत जमीन कर होता. इतर स्रोतांमध्ये खाणी, सिंचन आणि जहाजांवरील कर समाविष्ट होते. हा महसूल प्रशासनाच्या देखभालीसाठी, मंदिरे आणि पायाभूत सुविधांच्या बांधकामासाठी आणि पुजारी आणि कलाकारांच्या मदतीसाठी वापरला जात असे.

आपण पुन्हा एकदा पाहतो की, अशा कंपनीला टिकून राहण्यासाठी, तिला अंतर्गत आणि बाजारपेठेत उत्साही वाढ आवश्यक आहे. ते पुरवणे आवश्यक होते. गुप्त काळात, भारत इंडो-पैसिफिक प्रदेशातून पूर्व आशिया आणि चीनशी व्यापार करत असे आणि मसाले, हस्तिदंत आणि धूप निर्यात करत असे. हिंद महासागर व्यापार नेटवर्कने भारतीय बंदरे दुर्गम बाजारपेठांशी जोडली. अटलांटिक महासागराच्या बाजारपेठेतील एक महत्वाचा थांबा म्हणजे अरबी समुद्रावर असलेले सोकोटो. मक्केतील धार्मिक शिलालेख आणि पुतळ्यासारख्या नमुन्यांसारखे पुरातत्वीय शोध सीरिया, अरबस्तान, रोम आणि भ्रीसशी व्यापार करण्याव्यतिरिक्त, अनेक शतकांपासून तेथे भारतीय व्यापार स्थापित करतात. हे छोटे शहर समृद्ध आहे. सांस्कृतिक वारशाचे पुरावे देतात.

महासागर नकाशाला प्रोत्साहन देणारे आदानप्रदान.

आपण पाहिले आहे की, **नवीन कल्पना आणि तेजरव्ही सुगावरही** महान शासक वरुणाचा प्रभाव होता.

तथापि, त्यांनी इतर परंपरा आणि विचारसरणीनाही पाठिबा दिला.

त्यांनी नालंदा शाळा आणि बौद्धांसह इतर अनेक बौद्धांना संरक्षण दिले.

ते सर्वसमावेशक आणि खुले होते. आपण पुढे काका मैं सांसा बद्दल अधिक जाणून घेऊ.

समाज, भारत आणि त्यापलीकडे एकसम्मोर करा

नालंदा विद्यापीठाचे अवशेष

सिधू संस्कृतीच्या काळात शांतता आणि सुव्यवस्था असलेल्या दीर्घ काळामुळे उल्लेखनीय कामगिरी झाली या कारणास्तव, काही इतिहासकारांनी या काळाला भारताचा शास्त्रीय युग म्हटले आहे. हा असा काळ होता जेव्हा मागील युगाचे ज्ञान होते ते एकत्रित केले गेले आणि अनेक विषयांमध्ये संकलित केले गेले.

कालदास आणि अनेक प्रमुख पुराणांच्या कामांमुळे संस्कृत साहित्याची भरभराट झाली. आर्यभ आणि वराहमहार यांनी गणिताबद्दल लिहिले आणि चक्रवर्ती यांनी चक्रवर्ती संत आणि था यांचे संकलन आणि प्रकाशन करताना खगोलशास्त्रीयदृष्ट्या महत्त्वाचे रेकॉर्ड गंज-प्रतिरोधक लोखंडी खांबाच्या बाबतीत आपण पाहिले त्याप्रमाणे, धारूच्या खांबांमध्येही.

या बंधनामुळे कलाकार आणि शास्त्रज्ञांची आवड अधिक दृढ झाली.

मलाजा लोकांना पाठिंबा देण्याची संधी मिळाल्यामुळे सांस्कृतिक आणि बौद्धिक विकास झाला.

चांगूट तिसरा नेवयाम ते अनेक वांकावयर कलाकारांजवळ आयोजित केले आणि अशा प्रतिभेला प्रोत्साहन दिले त्याने दान देऊन आपल्या दरबाराला खूप समृद्ध केले.

चला काहीवर एक नजर टाकूया.

या काळातील उल्लेखनीय व्यक्तिरेखा.

एफ.. चांगूट तिय युमजाताई
अनेक कलाकार काकपना

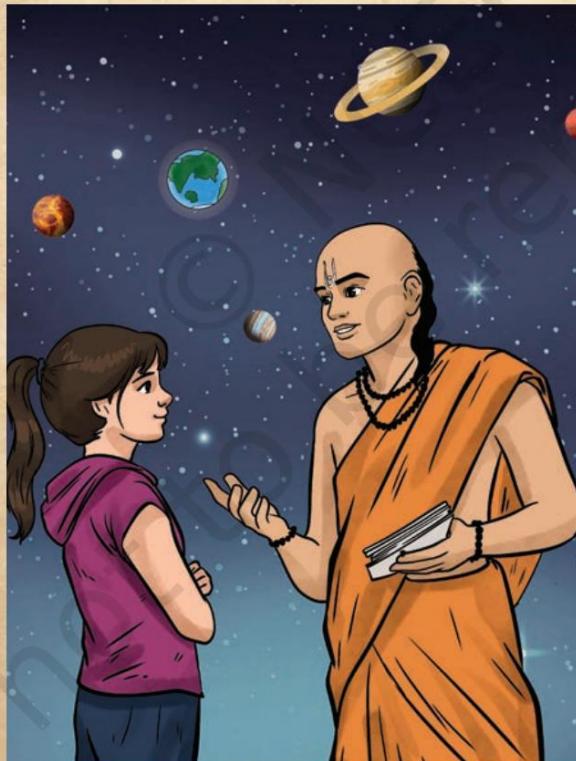
दशके

अतीतकगुतटेपण्याअथ

आर्यभट्ट हे इ.स. १००० च्या सुमारास मकुसुमपुर (सध्याचे पाटणा) जवळील एका गावात राहत होते आणि त्यांनी गणित आणि खगोलशास्त्रावर आर्यभट्ट नावाचा एक ग्रंथ लिहिला. त्यांनी सूर्य आणि चंद्राच्या हालचालींची गणना केली आणि सिद्ध केले की पृथ्वी तिच्या अक्षाभोवती फिरते, ज्यामुळे दिवस आणि रात्र बदलते. त्यांनी एका वर्षाचा कालावधी दिवस, तास, मिनिटे आणि सेकंदांमध्ये दिला, जो दिवस, तास, मिनिटे आणि सेकंदांच्या आधुनिक मूल्यांपेक्षा फक्त काही मिनिटांनी वेगळा आहे. आर्यभट्टांनी पृथ्वीच्या आकाराचा वाजवी अंदाज देखील दिला आणि सूर्य आणि चंद्राच्या परिभ्रमणात सुधारणा केली. त्यांचे कार्य भारत आणि त्यापलीकडे वैज्ञानिक प्रगतीचा आधार बनले. गणितात, आर्यभट्टांनी गणना आणि समीकरणे सोडवण्यासाठी अनेक तंत्रांचे वर्णन केले, ज्यात

शाळेत तुम्हाला पहिल्यांदाच कळत नसलेली एखादी गोष्ट

ते एक वर्षापूर्वी तयार केले होते.

वराहमहारवाह एक

त्याच काळातील एक गणितीय खगोलशास्त्रज्ञ आणि
ज्योतिषी. तो एक संत होता ज्याला त्याचे धर्मग्रंथ माहित होते आहे.
वात हे परंपरेने समृद्ध शहर आहे.

त्याचे पुस्तक, बहुत संहिता, हे खगोलशास्त्राचे पुस्तक आहे आणि
योगापासून हवामान अंदाजापर्यंत, कला शहर नियोजनापर्यंत
आणि शेतीमध्येही अनेक विषयांचा समावेश आहे.
नवीन गोईचे निरीक्षण करणे जेणेकरून तर्कशास्त्र आणि
पारंपारिक ज्ञानाची ते जोडण्यात त्याची असमर्थता ही एक समस्या होती.

ज्ञानाने उहवानला अर्थपूर्ण बनवले.

च.

समाज, भारत आणि त्यापलीकडे एकसप्लोर करा

चला जाणून घेऊया

चला भविष्य आणि ध्रुवला त्यांच्या टाईम मशीनने भेटूया. तुम्हाला आयुष आणि वराहिमहारला भेटायला मिळेल.

तुमच्याकडे संधी आहे, तुम्ही त्यांना विचाराल का?

मुलांना दोन गटात विभागा आणि त्यांच्याशी संवाद साधण्यासाठी एक साखळी तयार करा.

धडा. ढगांचा संदेश म्हणजे ढग.

कालदासाच्या जीवनबद्दल फार कमी माहिती आहे. आख्यायिकेनुसार, लोकांनी त्याला एकदा पाहिले होते.

त्यांची थट्टा केली जात होती, ज्यामुळे त्यांना कठोर परिश्रम करण्याची आणि त्यांचे जीवन बदलण्याची प्रेरणा मिळाली. संस्कृत साहित्य आणि शास्त्रीय लेखनातील योगदानासाठी ते प्रसिद्ध आहेत. त्यांच्या कामांपैकी एक म्हणजे मेघतामय.

बादल थाई.

ही एका तरुण देवाची कथा आहे, ज्याला त्याच्या मालकाने घराबाहेर काढल्यानंतर, एका निघून जाणाऱ्या ढगात आश्रय मिळतो.

तो प्रेमाच्या माध्यमातून आपल्या प्रियकराला संदेश देतो. प्रेमाच्या अनेक भावनांव्यतिरिक्त, ही कविता देखील

पंचनेकाया मोर भारताबाहेरील हवामानाचेही रूप धारण करतो.

अतीतकगुतटेपयेगअथ

दुक्कणे

कोड
संघटित आणि स्वतंत्र
पद्धतीने किंवा
या आणि लिहा.

तुम्हाला माहिती आहे का की आयुर्वेदाचे **संहिताकरण** गुप्त काळात झाले होते ? हे भारतीय पारंपारिक औषध अविश्वसनीयपणे जुने आहे, जे ख्रिस्तापूर्वी अनेक शतके जुने आहे. आजही वापरात असलेले आयुर्वेदिक ग्रंथ, जसे की चरक संहिता आणि सूत्र संहिता, गुप्त काळात संकलित आणि अंतिम स्वरूप देण्यात आले.

ते रोग टिकवून ठेवण्यासाठी आहाराचे महत्त्व आणि त्याचे निदान, औषधांमध्ये औषधाची भूमिका आणि त्या काळात प्रचलित असलेल्या वैद्यकीय तंत्रे अशा विविध विषयांवर चर्चा करतात. महत्त्वाचे म्हणजे, आयुर्वेद समग्र उपचार आणि मन, शरीर आणि मन यांच्यातील खोल संबंधांवर भर देतो.

सौंदर्य शोधा

गुप्त शासकांनी सर्जनशीलता आणि कला भरभराटीला अनुकूल वातावरण निर्माण केले. इतिहासातील काही महत्त्वाच्या कलाकृती याच काळातल्या आहेत. या काळात अनेक कलावंत उदयास आले, ज्यात सध्याच्या उत्तर प्रदेशातील वाराणसीजवळील जन्माष्टमी मंदिर, जे त्याच्या उत्कृष्ट शिल्पकलेसाठी ओळखले जाते आणि सध्याच्या महारामायणातील उल्लेखनीय अंजिंठा लेणी यांचा समावेश आहे. उदयपूरमधील दगडात कोरलेल्या गुहा आणि देवतांचे विसरूत कोरीवकाम हे या विपुल कलात्मक उत्पादनाचे आणखी एक उदाहरण आहे. गुप्त कला, ज्याला कथीकधी म्हणतात, त्याने करुणा आणि दयाळूपणाचे मानक स्थापित केले ज्याचा कायमस्वरूपी प्रभाव होता.

चला जाणून घेऊया

... आणि ... मध्ये दाखवलेल्या प्राचीन शिल्पांच्या नमुन्यांचे काळजीपूर्वक निरीक्षण करा. वैशिष्ट्यांचे निरीक्षण करून, येथे कोणत्या देवतेचे वित्रण आहे याचा अंदाज लावता येईल का? दिलेल्या माहितीमध्ये तुमचे निरीक्षण लिहा आणि चर्चेंद्ररम्यान तुमचे विचार मांडा.

गुटा कोसळणे

सहाय्या शतकापर्यंत, गुप्त साम्राज्याच्या न्हासाची विन्हे दिसू लागली कारण नंतरच्या शासकांना बाह्य शक्तीकडून आव्हानांचा सामना करावा लागला.

मध्य आशियातील सुवरुर जमातींनी सहारावर वारंवार हल्ला केला, ज्यामुळे त्यांचे भारतावर वर्चस्व निर्माण झाले.

नियंत्रण कमकुवत झाले. यावेळी एका शक्तिशाली प्रादेशिक शासकाच्या उदयामुळे अंतर्गत संघर्ष वाढला. तथापि,

खरं तर, हा काळ भारतीय इतिहासात एक महत्त्वाचा टप्पा ठरला. आपण या पुस्तकाच्या पुढील भागात याबद्दल चर्चा करू.

का उर दागे.

दरम्यान, दक्षिण आणि पूर्वकडील...

आकृतीत दिलेल्या नकाशाकडे परत जाऊया. जहांगीर राजवंश उरमध्ये राज्य करत होता. ते पालवरा प्रदेशातील एक शक्तिशाली राज्य होते.

राजवंश म्हणून उदयास आले आणि हळूहळू सध्याच्या तामिळनाडू, तेलंगणा आणि आंध्र प्रदेशातील काही भागात त्यांची सत्ता स्थापन केली.

ते मजबूत करत राहा.

ते दोषी नाहीत पण सहाय्यकावर वेसात्वनाचा गुन्हा दाखल केला जातो.

आपण मागील प्रकरणात स्पष्ट केले आहे आणि सातवाहनांच्या पतनाने त्याचा शेवट केला आहे.

पालव हे कला आणि शिल्पकलेचे मोठे संरक्षक होते. त्यापैकी बहुतेक मंदिरे आणि दगडात कोरलेल्या गुहा होत्या.

त्यापैकी काही आपण शास्त्रीय भारतीय संगीत कलांचा शोध घेताना पाहू.

राजधानी कांचीपुरम सध्याचे तामिळनाडू १००० मंदिरांचे शहर म्हणून ओळखले जाणारे धनमाशाचे मुख्य मंदिर

सातवाहनांच्या काळात उदयास आलेला घटक शकपाण नेता,

बौद्धिक विकासासाठी वातावरण निर्माण केले.

कंपासाई राजवंश, ज्यावर पूर्वी विमान राजवंशाचे राज्य होते, ते मोर्खा प्रमाणात सध्याचे आसाम आणि सध्याचे बंगाल व्यापते आणि

ते बंगलादेशाच्या उत्तरेकडील भागापर्यंत पसरले होते. आसाम कपुषाटचे एक प्राचीन नाव क्योत्र आहे ज्याचा उल्लेख रामायणात आहे.

आणि महाभारतात त्याचा राजा भगद याचा उल्लेख आहे.

आतङ्यांसंबंधी कलाचे पैलू

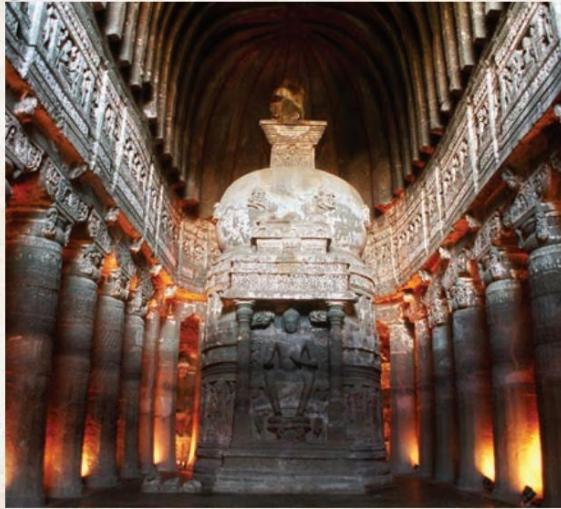

... तिसरी प्रतिमा, उत्तर भारताजवळील मगध काळातील टेराकोटा मूर्ती, गंगा आणि यमुना नद्यांचे वित्रण करतात. त्यांची वाहने त्यांना वेगळे करतात. गंगा मकर (मगर) सारख्या पौराणिक प्राण्यावर उभी आहे तर यमुना कासवावर उभी आहे. त्यांच्या डोक्यावरून पाणी वाहते, जे भांडयाच्या आकाराच्या नदीच्या रूपात त्यांच्या प्रकटीकरणाची आणखी एक आठवण करून देते.

समाज, भारत आणि त्यापत्तीकडे एकसम्मोर करा

छ.. डावा देवगड उर देश उजवा दशावतार मंदिर शेषनागावरील वानू

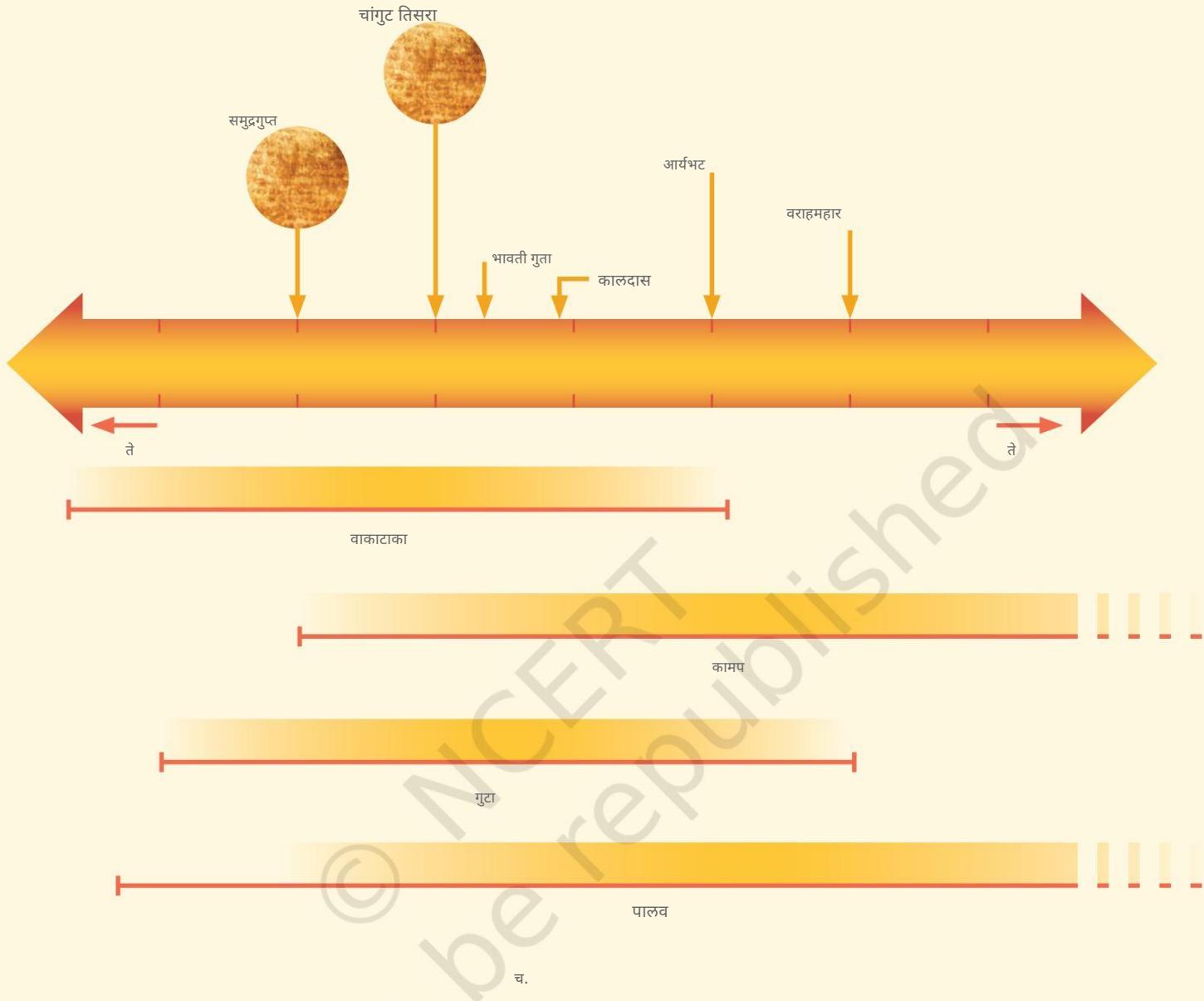

आकृती: या काळातील अंजिठा लेणी मगध आणि वाकाटक काळाशी संबंधित आहेत. डावीकडे: टेपू (वर) असलेल्या मंदिरात कोरलेली एक विस्तृत गुहा जिथून बसलेला भिक्षू चमकदार लाकडी कमानदार छताकडे पाहत आहे. उजवीकडे: बोधिसत्त्व पापनाचा फोटो.

उदयगर लेणी आणि सांची येथे गुप्त काळातील मंदिराचे मंदिर आहे. महाभारतातील एक शिल्प चैन

अतीतकगुतटेपयुगअथ

काही ऐतिहासिक इतिहासकारांनी त्यांना त्यांचा पूर्ववर्ती म्हणून समाविष्ट केले आहे, जो आधुनिक आसामच्या महान योद्धा राजाच्या बाजूने लढत होता. तथापि, कंपा राया एक प्रमुख सांस्कृतिक आणि राजकीय व्यक्तिमत्व, मंदिर आणि मठ शाळेचे व्यक्तिमत्व म्हणून भरभराटीला आले.

आपण आधीच अभ्यासलेल्या यज्ञांमध्ये पालव आणि कामपा दोघांचाही उल्लेख आहे. त्याच्या दक्षिणेकडील मोहिमेदरम्यान, समगुताने एका पालव शासकाचा पराभव केला पण त्याचा प्रदेश ताब्यात घेतला नाही. त्याएवजी, त्याने पालवांसह स्थानिक राजांचा पराभव समाज, भारत आणि त्यापलीकडे एकसप्लोर कर्केला.

जोपर्यंत त्यांनी त्याचे राज्य स्वीकारले आणि खंडणी दिली, तोपर्यंत तो त्याच्या सिंहासनावर राहिला. यामुळे शांततापूर्ण संबंध राखण्यास मदत झाली. त्याचप्रमाणे कप्तीयपूच्या मासमुगुटने कंपाच्या शासकाचा पराभव केला पण थेट नियंत्रण मिळवले नाही. आपण आता ही पद्धत अनेक वेळा पुनरावृत्ती होताना पाहिली आहे.

गुप्त काळ हा उल्लेखनीय प्रगतीचा काळ होता. त्याचा प्रभाव साम्राज्याच्या पलीकडे पसरला, कलात्मक सहकार्य आणि प्रशासनाला आकार दिला. गणित, खगोलशास्त्र आणि धातुशास्त्रासह इतर गुप्तांनी भविष्यातील वैज्ञानिक आणि तांत्रिक विकासाचा पाया घातला, तर सुंदर मंदिरे आणि संस्कृत साहित्य प्रेरणा देत राहिले. गुप्तांनी एक शांत आणि समृद्ध समाज निर्माण केला जो भविष्यातील शासकांसाठी एक आदर्श म्हणून काम करतो. त्यांचा वारसा भारताच्या संस्कृत परंपरा आणि जीवनशैलीत जिवंत आहे, ज्यामुळे हा युग भारतीय इतिहासाच्या शिखरांपैकी एक बनला आहे.

आपण पुढे जाण्यापूर्वी...

गुट राजा नेसाय मारता सुंत ते साई अभियानभूमी ग्रॅंटंड

विवाह बंधनांद्वारे त्याने आपली शक्ती बळकट केली. या काळात लेखनात उल्लेखनीय योगदान मिळाले.

गेला

कलासहायवन आणि गणत.

गुतांव्यतिरिक्त, वाकाटकपालव आणि वामन सारख्या राजवंशांनी आपापल्या प्रदेशात राज्य केले, ज्यामुळे हा काळ सांस्कृतिक आणि बौद्धिक चैतन्यपूर्ण होता.

आणि उपक्रम

- कल्पना करा की तुम्हाला गुट साईमध्ये राहणारा कोणीतरी भेटतो. ज्यापैकी उपलब्ध आहे.
- पाताळपुसेनकरमधील जीवन
- चैतन्यशील आणि उत्साहाने भरलेले आहे. कालच मी पाहिले... गुट साईच्या जीवनाचे वर्णन करणारे लिहा आणि
- एका संताचे गुद्धार
- ते पूर्ण करा.

- कोणत्या गुटा शासकाला वामदय म्हणूनही ओळखले जात असे?
 - शांत काळ विकासाला चालना देतो
- सामाजिक-सांस्कृतिक जीवनशैली आणि विज्ञान आणि उद्योगाच्या विकासाचे पैलू विचारात घ्या. गुप्त साम्राज्याच्या संदर्भात हे विधान तपासा.
- गुप्त शासकाच्या दरबारातील दृश्य पुन्हा तयार करा. एक छोटी पटकथा तयार करा, लखराजामणी आणि वंश सारखी पात्रे साकार करा आणि गुप्त युगाला जिवंत करा.

दोन खांब मिसळा

स्तंभ अ	स्तंभ ब
कांचीपुरम	हे कझाक दंतकथा दर्शविणाऱ्या त्याच्या चैतन्यशील गुहेच्या चाकांसाठी ओळखले जाते.
उज्जयिनी	खदेवा, विशेषत: चाणकत गुहेतील गुंतागुंतीच्या कोरीवकामासाठी एस.
उदयगिरी	गगुतकराजधानी।
अजिंठा	गजार मंदिर शहरात आहे मी मजा करायला जातो.
पाटलपु	एका चेहन्यापैकी एक प्राचीन भारतात,

- पालव कोण होते आणि त्यांनी कुठे राज्य केले?
- तुमच्या विद्यार्थ्यांसोबत जवळच्या ऐतिहासिक संग्रहालय किंवा वारसा इमारतीला भेट देण्यासाठी सहलीचे आयोजन करा. सहलीनंतर, तुमच्या अनुभवाचे तपशीलवार वर्णन लिहा. त्या ठिकाणाच्या ऐतिहासिकदृष्ट्या महत्त्वाच्या वास्तुशिल्पीय कलाकृतींबद्दल आणि सहलीदरम्यान तुम्हाला शिकायला मिळालेल्या कोणत्याही मनोरंजक तथांबद्दल तुमच्या प्रमुख नोंदी समाविष्ट करा. या सहलीने इतिहासाची तुमची समज कशी वाढवली यावर विचार करा.

